

REFLECTIE OP DE NATIONALE BIODIVERSITEITSBANK

A just world that values and conserves nature.

2023

AUTHOR: MAXIME EISELIN & SANDER VAN ANDEL

SUBJECT: REFLECTIE OP DE NATIONALE BIODIVERSITEITSBANK

Reflectie

Introductie

In een samenwerkingsverband tussen de Stichting Nationale Biodiversiteitsbank en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is een onderzoek in gang gezet met betrekking tot protocollen voor habitatbanking, met als doel de oprichting van de Nationale Biodiversiteitsbank te verkennen. In de periode tussen augustus en oktober 2023 heeft IUCN NL de opdracht gegund gekregen om met haar expertise bij te dragen aan dit onderzoek.

Het concept van het opzetten van een habitatbank in Nederland is uitermate beloftevol en verdient een grondige analyse. Een dergelijk systeem beoogt immers de stimulering van biodiversiteitsbehoud en -herstel door middel van het creëren van financiële prikkels. In deze reflectie zal IUCN NL de kernvragen beantwoorden: is het wenselijk, is het nodig en is het haalbaar? De reflectie gaat uit van de huidige vorm van de Nationale Biodiversiteitsbank.

Is het wenselijk?

Het opzetten van een Nationale Biodiversiteitsbank in Nederland wordt beschouwd als wenselijk door IUCN NL, gezien de dringende noodzaak om biodiversiteitsverlies te stoppen en financiële middelen te mobiliseren voor dit doel. Dit initiatief draagt bij aan Target 19 van het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, dat gericht is op innovatieve financieringsmechanismen. Het National Biodiversity Strategy and Action Plan (NBSAP) in Nederland moet hieraan invulling geven. De Nationale Biodiversiteitsbank heeft het potentieel om met name private investeringen aan te trekken door hoogwaardige investeringen in biodiversiteit te faciliteren en beherende organisaties te voorzien van inkomsten voor natuurbehoud.

Het begrip habitatbanking, biodiversiteitscredits (biocredits) en het natuurlandpuntensysteem zijn op dit moment nog niet algemeen bekend bij private en publieke partijen in Nederland. De complexiteit en technische aspecten van deze concepten kunnen als uitdagend worden ervaren. Het is daarom van vitaal belang om begrijpelijke, maar strikte protocollen te handhaven om een positieve impact op biodiversiteit te waarborgen. Er zal geïnvesteerd moeten worden in praktijkpilots om te beoordelen of deze protocollen in de praktijk effectief en efficiënt zijn in te zetten, en om te onderzoeken of en hoe marketing kan bijdragen aan de verkoop van biodiversiteitscredits. Het zou nuttig zijn om te onderzoeken of bestaande vrijwillige en verplichte carbon credit systemen, zoals het EU Emissions Trading System, kunnen worden ingezet om ook biodiversiteitswaarden op te nemen. Een breder opgezet systeem kan PR en imago bevorderen van biodiversiteit en een groter publiek de mogelijkheid geven om bij te dragen aan biodiversiteit.

Is het nodig?

Het opzetten van een Nationale Biodiversiteitsbank in Nederland beschouwen wij als een potentieel waardevolle maatregel, gezien de snelle teruggang van de natuur en de behoefte aan financiële prikkels voor natuurbeheer en natuurcreatie. Momenteel ontbreekt in Nederland een systeem dat volledig voldoet aan de beoogde standaarden van de Nationale Biodiversiteitsbank met betrekking tot kwaliteitsbepaling, instandhoudingsverplichtingen en transparantie.

Hoewel subsidies voor grondeigenaren in staat zijn om vergelijkbare natuurwinsten op te leveren, benadrukt de Nationale Biodiversiteitsbank het belang van haar deskundigheid en coördinatie om de optimale resultaten per locatie te bereiken, waarbij rekening wordt gehouden met specifieke factoren zoals natuurstype, landschappelijke inpassing en minimale vereisten voor de beoogde biodiversiteit. Dit niveau van deskundigheid en coördinatie is moeilijk te bereiken zonder de betrokkenheid van een professionele onafhankelijke organisatie. Bovendien zet de Nationale Biodiversiteitsbank zich in voor het mobiliseren van private financiering naast overheidsfinanciering, wat in potentie een grote investeringsbron voor biodiversiteit is, mits de vraag naar biodiversiteitscredits wordt gereguleerd.

Tegelijkertijd vindt er een verschuiving plaats in de financiering van natuurbeheer, waarbij de rijksoverheid haar betrokkenheid vermindert en provincies een grotere rol spelen. Bedrijven en burgers worden ook aangemoedigd om meer bij te dragen aan natuurbehoud. Er is aantoonbare interesse vanuit private partijen om te investeren in de leefomgeving. Om deze bereidheid om te zetten in eerste concrete investeringen, is het essentieel om investeringen laagdrempelig te maken en te voorzien in een flexibel systeem voor de koop en verkoop van biodiversiteitscredits.

Is het haalbaar?

Het haalbaarheidsvraagstuk met betrekking tot het opzetten van een systeem voor biodiversiteitscredits in Nederland is momenteel nog niet volledig te beantwoorden op basis van de notitie. Er zijn verschillende overwegingen die moeten worden meegenomen om tot een definitieve beoordeling te komen. Zover IUCN NL het nu kan inschatten, verwachten we dat de Nationale Biodiversiteitsbank potentieel haalbaar is, als aan verschillende voorwaarden worden voldaan.

1) Waarde toevoegen aan het natuurbeleid van Rijksoverheid

Nederland een dichtbevolkt land met beperkte ruimte voor natuur. Het bereiken van schaal voor een dergelijk systeem binnen de Nederlandse grenzen kan een uitdaging vormen. Het is van essentieel belang om kwantitatieve gegevens vast te stellen, zoals het benodigde aantal hectares ontwikkelen of andere eenheden natuur om een project te kunnen en de bijbehorende prijzen. Er moet met bestaande en nieuwe natuurbeheerders worden gekeken waar en hoe een biodiversiteitscreditsysteem een toegevoegde waarde aan het huidige en toekomstige natuurbeleid kan hebben. Kijk daarbij bijvoorbeeld vanuit het Nederland Natuur Netwerk en Nationale Rode Lijsten om te bepalen bedenken hoe biodiversiteitscredits het leefgebied van (bedreigende) dier en plantensoorten kan uitbreiden en verbinden. Dit moet ook in relatie worden genomen tot het veranderende klimaat, waarbij planten en dieren moeten kunnen migreren naar andere leefgebieden.

2) Bekendheid van en behoefte aan biodiversiteitscredits creëren

Een andere overweging betreft de overweging of er voldoende vraag is naar biodiversiteitscredits, gezien de verplichting tot het volgen van de mitigatiehiërarchie en bestaande concurrentie van andere filantropisch gedreven natuurorganisaties. Het mobiliseren van kopers, bijvoorbeeld, kan een uitdaging zijn, aangezien zij mogelijk de voorkeur geven aan donaties aan gerenommeerde organisaties, zoals Natuurmonumenten, Vogelbescherming of het Wereld Natuur Fonds. Om te zorgen dat er additionele financiering voor biodiversiteit wordt op gehaald en niet met deze partijen te concurreren, is het opbouwen van naamsbekendheid voor de Nationale Biodiversiteitsbank als de toonaangevende, betrouwbare instantie voor habitatbanking een belangrijk aspect.

3) Begrijpelijk en betrouwbaar systeem opzetten

Technisch gezien is het opzetten van een dergelijk systeem haalbaar, maar het vereist een zorgvuldige planning en implementatie. Het vaststellen van duidelijke regels en normen voor het meten van biodiversiteit en het toekennen van biodiversiteitscredits is een uitdaging op zich. Daarnaast moeten geschikte locaties worden geïdentificeerd met landeigenaren voor het creëren van biodiversiteitscredits, en moeten deze gebieden effectief worden beheerd. Bovendien moeten er robuuste controles en balansmechanismen, inclusief een garantiepoot, worden ingebouwd om ervoor te zorgen dat het systeem niet wordt misbruikt, geen onbedoelde negatieve gevolgen heeft, en kopers garantie hebben op een aandeel gezonde natuur.

4) Financieel effectieve en efficiënte aanpak waarborgen

Financiële haalbaarheid speelt ook een cruciale rol bij natuurbeheer. Een werkend systeem voor natuurbeheer moet voldoende financiële en juridische prikkels bieden om private partijen te stimuleren om deel te nemen, hetzij via belastingvoordelen, subsidies, als onderdeel van aanbestedingstrajecten, of gradueel verplichten als onderdeel van het MVO beleid van bedrijven en overheden. Daarnaast zal de prijs van een biodiversiteitscredit op het juiste bedrag in de markt moeten worden gezet om vraag en aanbod optimaliseren.

De financiële levensvatbaarheid van de Nationale Biodiversiteitsbank is waarschijnlijk groter als de protocollen en procedures voor creditontwikkelaars niet te strikt zijn. Dit zou de aantrekkelijkheid voor potentiële investeerders kunnen vergroten alsmede het aanbod. Echter, een te losse aanpak kan leiden tot suboptimale biodiversiteitswinst. Het vinden van het juiste evenwicht en een inbouw van veiligheidsmarge is dus cruciaal.

5) Samenwerken en overeenstemmen met internationale ontwikkelingen

Het is relevant om te beschouwen waarom nu het moment is om de Nationale Biodiversiteitsbank op te richten in Nederland. Eerdere pogingen internationaal laten geen langdurig succes zien. Echter, het groeiend bewustzijn van het belang van biodiversiteit, opkomende high-tech monitoringstechnologiën voor biodiversiteitsmetingen, evenals met de ontwikkeling van specifieke regelgeving en beleidsmaatregelen die de markt voor biodiversiteitscredits kunnen ondersteunen, zouden nu de doorslag kunnen geven. Het betrekken van belanghebbenden en het creëren van samenwerking kan ook bijdragen aan het succes van een dergelijk systeem, hoewel de complexiteit van biodiversiteit en de financiële prikkels aandacht blijven vereisen. De komende tijd zal belangrijk zijn om de haalbaarheid verder te beoordelen en te werken aan de implementatie van dit systeem. Hierbij is het goed om ontwikkelingen te volgen van Europese en andere internationale biodiversiteitscreditsystemen.

Ten slotte blijft het essentieel Nederland niet als een eiland te zien. De Nationale Biodiversiteitsbank zou de Nederlandse overheid en bedrijven moeten stimuleren zich ook in te blijven zetten voor biodiversiteit buiten de landsgrenzen, aangezien daar uit ook de grootste biodiversiteits-voetafdruk en biodiversiteitswinst is behalen is.

Conclusies

Wenselijkheid

Het opzetten van een biodiversiteit creditsysteem of habitatbank in Nederland vindt IUCN NL wenselijk. Dit initiatief sluit aan bij de wereldwijde inspanningen om meer private financiering voor biodiversiteit te mobiliseren, zoals vastgelegd in Target 19 van het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Het biedt de mogelijkheid om economische belangen in evenwicht te brengen met ecologische verantwoordelijkheid, terwijl het tegelijkertijd de natuur beschermt. De concepten habitatbanking en biodiversiteitscredits zijn nog niet algemeen bekend en kunnen als complex worden ervaren. Het is daarom van vitaal belang om begrijpelijke protocollen te handhaven en inzichtelijke praktijkcases op te zetten. Daarnaast zou het onderzoeken van de integratie van biodiversiteitswaarden in bestaande carbon credit systemen gunstig kunnen zijn voor het betrekken van een breder publiek.

Noodzaak

IUCN NL ziet de noodzaak voor het opzetten van de Nationale Biodiversiteitsbank in Nederland vanwege de snel afnemende natuur en de behoefte aan financiële prikkels voor natuurbehoud. Hoewel subsidies voor grondeigenaren vergelijkbare natuurvoordelen kunnen bieden, biedt de Nationale Biodiversiteitsbank de nodige expertise en coördinatie om specifieke biodiversiteitsdoelen te bereiken, evenals het mobiliseren van private financiering naast overheidsmiddelen. Tegelijkertijd is er een verschuiving naar meer betrokkenheid van provincies, bedrijven en burgers in natuurbehoud, en daarom is het cruciaal om een laagdrempelig en flexibel systeem voor de koop en verkoop van biodiversiteitscredits te faciliteren om investeringen te stimuleren.

Haalbaarheid

Het haalbaarheidsvraagstuk rond de oprichting van een biodiversiteitscreditsysteem in Nederland is nog niet volledig te beantwoorden in deze fase. Zover IUCN NL het nu kan inschatten, verwachten we dat de Nationale Biodiversiteitsbank potentieel haalbaar is als aan verschillende voorwaarden worden voldaan, namelijk: 1) toegevoegde waarde geven aan het Nederlandse natuurbeleid, 2) de bekendheid en behoefte aan biodiversiteitscredits vergroten, 3) de betrouwbaarheid van het systeem waarborgen, 4) de financiële effectiviteit en efficiëntie aanpak optimaliseren, en 5) samenwerken en overeenstemmen met internationale ontwikkelingen.